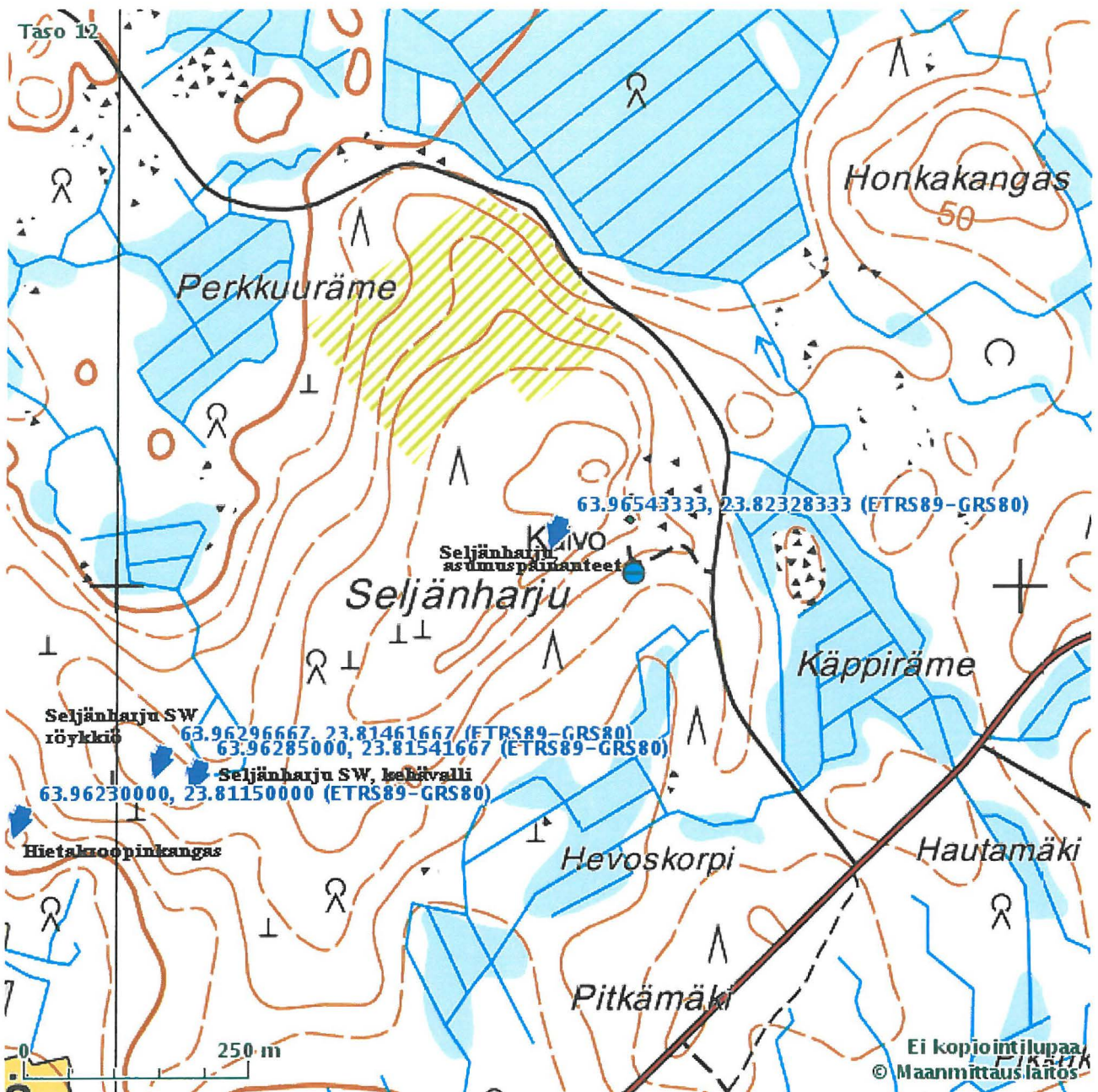

KANNUS, MAASTOTARKISTUS 23.7.2015 . SELJÄNHARJU-HIETAKROOPI

Seljänharju, asumuspainanteet

Kannuslainen Jouko Mäki-Petäjä ilmoitti allekirjoittaneelle löytäneensä Kannuksen Seljänharjulta mahdollisia asumuspainanteita. Kävimme tarkistamassa kohteen. Kyseessä on ilmeisesti sama kohde, josta mainitaan muinaisjäännösrekisterissä seuraavasti:

”Koordinaattien p=71001003 i=3344638 kohdalla, mäen korkeimmalla kohdalla on suuri, halkaisijaltaan noin 25 metrin kokoinen, röykkiönkaltainen muodostuma, joka on kuitenkin luokiteltava luonnonmuodostumaksi. Röykkiön etelä-kaakkoispuolella on vanha sorakuoppa. Tästä noin 100 metriä lounaaseen on kolme, suurehkoa, laakeaa, mutta melko syvää kuopannetta. Kahden suurimman kuopan

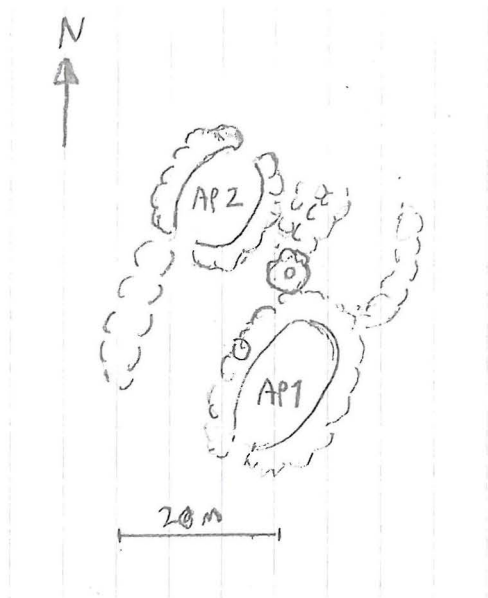
koko on noin 15 x 20 metriä, kolmas kuoppa on jaettu ikään kuin kahteen osaan. Kuopat muistuttavat Kruunupyyn Alavetelin Brantbackenin (288010029) kuoppia. Kysymyksessä lienevät kuitenkin maa-aineksenotossa syntyneet kuopat. Alueella on selviä vanhoja soranottokuoppia, joten kohteen muodostumista ei lyhyen maastokäynnin aikana saatu täyttä varmuutta”.

Rekisterin tiedot röykkiönkaltaisesta muodostumasta harjun korkeimmalla kohdalla pitävät paikkaansa. Sen sijaan mainitut painanteet eivät ole syntyneet maa-aineksen otossa vaan ovat asumuspainanteita, joita on paikalla kaksi. Harjulla tosin on myös maa-aineksen otossa syntyneitä kuoppia ja toiseen painanteistakin on tehty pieni kuoppa, jonka tarkoituksena on ollut ilmeisesti tutkia millaista maa-ainesta paikalla on ollut. Nämä kuopat poikkeavat kuitenkin sekä ulkonäöltään, että maannostyypiltään asumuspainanteista. Parilla koekuopalla selvitettiin, että asumuspainanteista löytyi paksun sammalkerroksen alta 10-15cm paksuinen huuhtoutumiskerros, jota ei maa-aineksen ottamisessa syntyneissä kuopissa ollut ehtinyt vielä muodostua. Kuten rekisterissä todetaan, asumuspainanteet muistuttavat Kruunupyyn Alavetelin Brantbackenin asumuspainanteita. Saman tyyppisiä painanteita löytyy myös Kokkolan Kälviän Veneharjulta, Kämpäkankaalta ja Roskikankaalta. Nämä asumuspainanteet ovat niin ikään varsin suuria ja sijaitsevat 50-55 m meren pinnan yläpuolella varsin kivikkoisessa maastossa. Yhteistä niille on myös vahvat reunavallit ja kulkuaukot päädyissä. Näille kohteissa esiintyy myös muitakin ihmisen toiminnasta kertovia jälkiä kuten röykkiöitä, raivattuja piha-alueita ja säilytyskuoppia. Asumuspainanteet liittynevät myöhäisneolitikumin vahvistuneeseen hylkeenpyyntiin ja asutuksen painopisteen siirtymiseen saaristoon. Tähän kuvioon kuulunevat myös Seljänharjun asumuspainanteet.

Asumuspainanne 1 on muodoltaan soikea ja mitoiltaan 18x8 m. Painanteen ympärysvallit ovat hyvin vahvat ja korkeat. Se on koillis-lounaissuuntainen ja lounaispäädyssä erottuu hyvin kulkuaukko. Koillispäädyn kulkuaukko on epäselvempi. Ympärysvallin länsireunassa on noin metrin läpimittainen kuoppa. Painanteen koillispuolella on kaareva kivivalli ja muutaman metrin läpimittainen kraaterimainen röykkiö, joiden väliin jää n. 10m läpimittainen raivattu ”piha-alue”. Asumuspainanteen eteläpuolella kulkee rajalinja.

Asumuspainanne 2 sijaitsee asumuspainanne 1:stä vajaat 20m pohjoiseen. Sekin on muodoltaan soikea, mutta edellistä pienempi, 10x8m. Tässäkin painanteessa on vahva ympärysvalli ja se on myös koillis-lounaissuuntainen. Kulkuaukot erottuvat molemmissa päädyissä. Painanteen lounaispäätyyn on raivattu n. 15x15 kokoinen ”piha-alue”, jonka toinen reunavalli on yhteinen asumuspainanne 1:n reunavallin kanssa.

Muinaisjäännösrekisterin mukaan myös Kannuksen Hevoskorvessa pitäisi olla samantyyppinen iso asumuspainanne. Muinajäännösrekisterin kartassa tämä painanne on merkitty Seljänharjun kohteesta n. 200 metriä kaakkoon. Tuolla paikalla ei Jouko Mäki-Petäjän mukaan ole asumuspainannetta. Jari Okkonen ja Marianne Ridderstadin artikkelissa on piirros Hevoskorven kohteesta, joka muistuttaa hyvin paljon alla olevaa kenttälouhonnostani Seljänharjun asumuspainanteista. Todennäköisesti kyseessä onki yksi ja sama kohde. (Okkonen, J. & Ridderstad M. 2009: Jätinkirkkojen aurinkosuuntauksia. Kirjassa Ei kiveäkään kääntämättä, juhlaKirja Pentti Koivuselle. Toim. Ikäheimo, J. & Lipponen, S.)

Kenttäluonnos 23.7.2015, Seljänharju, Kannus.

Seljänharju asumuspainanne 1 koillisesta

Seljänharju SW, rökkiöitä ja kehävalli

Kohde sijaitsee em. asumuspainanteista n. 400 lounaaseen Seljänharjun lounaisosassa. Alue on kivikkoista harjannetta, joka on aikoinaan aurattu. Paikalla on 5x3m läpimittainen itä-länsisuuntainen kivirökkiö, jonka yli aura on kulkenut. Rökkiön itäpuolella on mahdollisesti toinenkin rökkiö, joka on aurattu. Tästä n. 50m metriä kaakkoon löytyy kivistä ladottu kehävalli, ikään kuin "minijätinkirkko". Kehävalli on hyvin säilynyt, joskin aura on jonkin verran raapaissut sammalta pois vallin reunasta. Kehävallissa ei ole näkyvissä

aukkoja. Rakennelma on pyöreä ja läpimitaltaan n. 5x5m. Kehävallin keskellä on laakea n. 60cm läpimittainen kivi kyljellään. Kehävallista n. 20m pohjoiseen on mahdollinen röykkiö, jonka yli aurattu.

Seljänharju SW, kehävalli pohjoisesta

Seljänharju S, kehävalli lännestä

Hietakroopinkangas

Paikalla oleva röykkiö on muinaisjäännösrekisterissä kohde Kannus 20. Hietakroopinkangas ja mainittu v. 1980 Kannuksen esihistoriallisten muinaisjäännösten perusinventoinnissa. Röykkiön rekisteritiedot pitävät paikkaansa, mutta metsäauraus on sitä hieman rikkonut. Röykkiöstä n.30m etelään on vallimainen luodekaakko suuntainen ja n. 15x2 m läpimittainen röykkiö suurin piirtein 40m korkeuskäyrällä. Tästä on vaikea sanoa onko kyseessä luontainen rantavalli vai ns. pitkä-röykkiö.

Hietakroopinkangas, röykkiö